

accipiatur pro Ordinatione Ministrorum, dicitur non gravate se admittere eam inter Sacramenta, et probat ex fundamento supra posito, quia habet ritum, mandatum, et promissionem. Itaque sine dubio Kemnitius, etiamsi id confiteri palam non audeat, repugnat in hac controversia non solum Calvino, sed etiam Lutheranis præcipuis; seque adjungit Illyrico, aliisque obscurioribus, et paucioribus Lutheranis.

CAPUT II.

Ordinationem Sacramentum esse demonstratur ex divinis litteris.

Quod igitur Ordinatio sit Sacramentum vere, ac proprie dictum, demonstratur ex sacris litteris. Tria requiruntur ad Sacramentum proprie dictum, ut adversarii fatentur, et assertit Apologia Confessionis art. 13. quoniam admittit Kemnitius, cum in ejus verba juraverit. Nimirum symbolum externum, seu ritus; promissio gratiæ; et mandatum, seu institutio divina. Hæc omnia reperiuntur in Ordinatione.

Ac primum, ritus, externumque symbolum est manuum impositio: de qua est in Scriptura frequentissima mentio, ut Actorum 6. ubi ordinantur Diaconi per manus impositionem. Actorum 13. impositione manuum ordinantur Episcopi Paulus, et Barnabas, sic enim eum locum intelligit S. Leo epist. 81. ad Dioscorum, et Chrysostomus in commentario ejus loci. Actorum xrv. ubi habemus: *Cum constituerent eis presbyteros*, græce est *χειροτονήσαντες*, id est, cum per manus impositionem creassent presbyteros. I Timoth. iv. *Cum impositione manuum presbyterii*. Et cap. v. *Nemini cito manus imponeris*. Et II Timoth. i. *Per impositionem manuum mearum* (1). Quæ omnia loca intelliguntur ab omnibus expositoribus de Ordinatione: unde etiam apud Græcos ordinatio *χειροτονία* appellari solet, id est, manuum extensio, sive impositio.

Promissio gratiæ habetur expresse, I Timoth. iv. *Noli negligere gratiam*, etc. Et II Timoth. i. *Admoneo te, ut resuscites gratiam*, etc. (2).

(1) Ac. XIV, 23; I Tim. IV, 14; ibid. V, 22; II Tim. I, 6. — (2) I Tim. IV, 14; II Tim. I, 6. — (3) Ac. XIII, 2; Ac. XX, 28; Eph. IV, 11. — (4) Luc. XXII, 19. — (5) Joan. XX, 23. — (6) Ac. VI, 6; ibid. XIII, 3. — (7) I Tim. V, 22.

Denique mandatum, et institutio, Actor. xiii. *Segregate mihi Paulum, et Barnabam*. Actor. xx. *In quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos*. Ephes. iv. *Ipsè dedit quosdam quidem Apostolos, alios Prophetas, alios Pastores, et Doctores*. (3).

Respondet Kemnitius loco notato, hæc omnia nihil ad rem facere; nam symbolum illud externum, id est, manus impositio, adhibebatur quidem in Ordinatione, sed non erat aliud nisi cæremonia, qua utebantur Apostoli, cum pro aliquo orabant, eumque Deo commendabant. Itaque imponebant manus iis, quos ordinabant, non ut Sacramentum aliquod traderent, sed ut eos Deo commendarent. Promissio autem gratiæ habetur quidem in Scripturis, sed non promissio gratiæ justificantis a peccato; hæc autem necessaria est ad Sacramentum proprie dictum. Denique mandatum habetur, ut Ministri ordinentur, sed non habetur mandatum, ut fiant certo aliquo ritu. Dominus enim cum ordinavit Apostolos Luc. xxii. dixit: *Hoc facite* (4), sed non legitur ulla cæremonia, qua eos ordinaverit. Deinde Joannis xx. dedit illis iterum Ecclesiasticam potestatem, dicens: *Quorum remisistis peccata* (5); nec tamen imposuit manus, aut unxit illos, aut dedit instrumenta consecrationis, quod modo nos facimus, sed tantum insufflavit, quod nos minime facimus. Neque Apostoli usquam tradunt, se mandatum accepisse, ut manus imponerent, cum ordinabant Ministros.

Respondeo: Quod attinet ad manus impositionem, adhibitam eam fuisse non solum ad orandum, sed etiam ad ordinandum. Id probatur primo, quia Scriptura non meminit orationis I Tim. iv. et v. et II Timoth. i. ubi de manus impositione agitur.

Secundo in Actis cap. 6. ubi ordinantur Diaconi ab Apostolis, distinguitur apertissime oratio ab impositione manuum, sic enim legitur Græce: *καὶ προσεζήτησαν ἐπιθῆναι αὐτοῖς τὰς χεῖρας*, id est: *Et cum orassent, imposuerunt eis manus*. Et rursus cap. xiii. distinguitur una cæremonia ab alia: *Sejunctantes*, inquit, et orantes, imponentesque illis manus, dimiserunt eos (6).

Tertio, quia I Tim. v. illa verba: *Nemini cito manus imponeris, neque communicaveris, peccatis alienis* (7), non possunt exponi de

oratione, sed de cæremonia, qua ordinantur Ministri. Non enim communicat peccatis alienis, qui orat pro alio, etiamsi indignissimo; sed qui ordinat indignum, is vere communicat peccatis alienis.

Quarto, illa verba Actor. 14. *χειροτονήσαντες; προσεζήτησαν*; nulla ratione possunt exponi de oratione. Neque obstat, quod adversarii nolunt *χειροτονείν* esse manus imponere; sed manus extendere, sive attollere in signum suffragii. Id, inquam, non obstat; nam in Scripturis, et usu Ecclesiastico *χειροτονείν* significat extendere manus super capita ordinandorum, et eo modo ordinare; ita ut sit idem *χειροτονία*, et *χειροθεσία*. Id patet ex Chrysostomo hom. 10. in priorem ad Timotheum, et ex epistola Concilii Nicæni ad Alexandrinos apud Theodoretum lib. i. histor. cap. 9. et ex aliis Græcis, qui Ordinationem, quæ ab Episcopo fit, vocant *χειροτονία*, et tamen Episcopi non ordinant attollendo manus in signum suffragii, sed extendendo super capita ordinandorum. Et ex hoc ipso loco Actor. 14. idem aperte colligitur; nam Lucas non dicit, Apostolos constituisse presbyteros ad *χειροτονία* populi, ut dicere deberet, si intelligeret, id quod adversarii volunt, sed dicit ipsos Apostolos usos *χειροτονία*, id est, manus extensione in constituendis presbyteris.

Denique sanctus Hieronymus peritissimus utriusque linguæ, in cap. 58. Isaia. *χειροτονία*, interpretatur manus impositionem, quæ eum vocis imprecatione, Ordinationem perficit. Denique etiamsi constaret cum manus impositione semper conjunctam fuisse orationem, nihil obtineret Kemnitius: tunc enim diceremus, verba Sacramentalia esse orationem quamdam; unde etiam mysticæ preces dicuntur a veteribus.

Quantum ad promissionem gratiæ remissionis peccatorum, respondeo: vel vult Kemnitius omne Sacramentum per se esse institutum ad remissionem peccati, vel id satis esse, si conferat gratiam gratum facientem, quæ sit efficax ad peccatum delendum, si illud inveniat, licet per se ad alium finem ordinetur.

Si primum affirmat, non poterit defendere Eucharistiam esse verum Sacramentum; si quidem certum est, Eucharistiam non esse per se institutam ad peccatum tollendum, sed ad vitam spiritualem conservandam, et

augendam. Id quod patet ex eo, quod datur immediate post Baptisum: proinde iis, qui non habent peccata; imo non datur nisi iis, qui dicantur mundi, et puri esse a peccato, cum Paulus dicat I Corinth. ii. *Probet autem seipsum homo, et sic de pane illa edat, etc.* (1).

Si secundum, facile ostendemus Ordinationem esse verum Sacramentum. Nam gratia, quæ illi promissa est, non est donum aliquod gratis datum, ut prophetia, vel donum linguarum, sed gratia justificans. Nam in primis, Joan. 20. cum Dominus tribuit Apostolis potestatem remittendi peccata, quæ est pars quedam sacerdotii, dixit: *Accipite Spiritum sanctum*, non autem vocatur absolute Spiritus sanctus in Scripturis donum illud, quod in impiis esse potest. Præterea, II Timoth. i. ubi dixerat Apostolus, gratiam Timotheo per manus impositionem datam, subjungit explicans, quæ sit illa gratia: *Non enim, inquit, dedit nobis*, id est, nobis scopias, *Deus spiritum timoris; sed virtutis, et dilectionis, et sobrietatis* (2).

Quod autem perinet ad mandatum, sive institutionem, non legimus quidem disertis verbis Christum dixisse, Ordinate Ministros per manus impositionem; sed evidenter id colligimus ex sanctis litteris. Nam ut diximus de aliis Sacramentis, non potest illis homo gratiam alligare certo signo; idque etiam adversarii concedunt: atqui secundum Scripturas alligata est gratia manus impositioni in Ordinatione, ut ex illis verbis patet, I Timoth. iv. *Noli negligere gratiam quæ data est tibi per prophetiam, cum impositione manuum presbyteri* (3). Ubi illud, *Per prophetiam*, non est instrumentum, sed causa impellens, et movens: instrumentum autem conferendæ gratiæ est illud: *Cum impositione manuum*. Sensus enim est, ut recte etiam Calvinus exponit: Noli negligere gratiam illam, quæ tibi data est, quando Episcopus a me ordinatus es, juxta revelationem de te mihi factam (Deus enim revelaverat Paulo, et jusserat, ut Timotheum ordinaret, id quod etiam habetur in primo capite) secundum præcedentes in te prophetias. Quod autem instrumentum gratiæ conferendæ, fuerit impositio manuum, habetur adhuc clarius, II Tim. i. *Admoneo te, ut resuscites gratiam, quæ in te est, per impositionem manuum mearum* (4). Cum igitur gratia sit alligata Ordinationi per

(1) Corinth. XI, 28 — (2) II Tim. I, 7. — (3) I Tim. IV, 14. — (4) II Tim. I, 6.

manus impositionem, necesse est Deum esse auctorem, et institutorem illius caeremoniae.

Neque argumenta Kemniti contra allata concludunt. Dominus enim, qui Sacramentis alligatus non erat, poterat Apostolis dare effectum Sacramenti sine Sacramento, id est, ordinare Presbyteros, et Episcopos sine manus impositione; sicut eosdem Apostolos sine Sacramento confirmavit, et Magdalenam sine Sacramento absolvit.

Adde quod neque cogimur credere, Dominum sine impositione manus Ordinationem Apostolis contulisse. Nam etiamsi scriptum non est, per impositionem manuum ordinatos Apostolos a Christo; tamen neque scriptum est contrarium: et multa fecit Dominus quae scripta non sunt.

CAPUT III.

Ordinationem Sacramentum esse, probatur ex traditione.

Jam vero more nostro idipsum demonstrabimus ex Ecclesiastica traditione, id est, testimoniis sanctorum Pontificum, Conciliorum, et Patrum,

Lutherus enim in lib. de captiv. Babylonica cap. de Ordine, solum Dionysium dicit posse citari ex antiquis auctoribus, pro Sacramento Ordinis, et aliis Sacramentis, excepto Baptismo, et Eucharistia. Sic enim ait: « Scio hunc solum auctorem haberi ex antiquis pro septenario Sacramentorum, licet Matrimonio omisso, senarium tantum dederit: nihil enim prorsus in reliquis Patribus de istis Sacramentis legimus. Nec Sacramenti nomine censuerunt, quoties de his rebus locuti sunt: recens enim est inventio Sacramentorum ». Hæc ille: ubi multa mentitur. Nam nec verum est, quod ille quasi contra se citat, Dionysium tradere sex Sacramenta; non enim meminit nisi quatuor: nihil enim scribit de Penitentia, Extrema unctione, et Matrimonio. Deinde mentitur impudentissime, cum dicit, recentem esse inventionem Sacramentorum; nimirum quoad nomen Sacramenti: nos enim in primo libro ostendimus, omnes veteres Latinos hoc vocabulo usos. Denique, nihil prorsus in antiquis legi de his Sacramentis, est mendacium Luthero dignissimum.

Igitur ex Pontificibus Innocentius I. in epist. 18. ad Alexandrum Antiochiæ Episco-

pum cap. ult. confert Ordinationem cum Baptismo; ac dicit ab hæreticis baptizatos recipi cum suo Baptismo, sed ab hæreticis ordinatos, non recipi cum suo ordine, et causam reddit, quia hæretici solum Baptismum dare permittuntur. Ex collatione cum Sacramento proprie dicto, indicat se habuisse Ordinationem etiam pro Sacramento proprie dicto.

Ubi tamen observandum est, non velle Innocentium iterum ordinandos esse, quos hæretici ordinaverant, sed solum cessare debere ab executione Ordinum, ac si ordinati non essent.

Leo I. epist. 81. ad Dioscorum Alexandrinum cap. 1. Ordinationem Sacramentum vocat, et jubet a jejunis dari, et accipi, et solum in vespera Sabbati, idque summa cum devotione: ubi aperte indicat in eo Sacramento gratiam conferri. Et epist. 87. ad Episcopos Mauritanie cap. 1. de Ordinatione loquens. « Quis, inquit, dissimulare audeat, quod in tanti Sacramenti perpetratur injuriam? » Hæc ille. Audis hic nomen Sacramenti?

Anastasius II. in epistol. ad Anastasium Imperatorem cap. 7. « Nullum, inquit, de his, quos vel baptizavit Acacius, vel quos Sacerdotes, sive Levitas, secundum canones ordinavit, ulla eos ex nomine Acacii portio læsionis attingit, quo forsitan per iniquum tradita Sacramenti gratia minus firma videatur. » Ubi S. Pontifex Ordinationem, et Sacramentum vocat, et gratiam conferre dicit, et cum Baptismo comparat: et idem repetit cap. 8.

Denique S. Gregorius I. lib. iv. commentariorum in libros Regum cap. 5. in ipso initio de Sacramento Ordinis loquens: « Is, inquit, qui promovetur, bene foris ungitur, si intus virtute Sacramenti roboretur. » Ubi et Sacramentum vocat, et gratiam conferre affirmat ipsam Ordinationem.

Ex Conciliis, Chalcedonense Concilium can. 2. damnat eos, qui pecunias pro Ordinatione suscipiunt; et causam reddit, quæ gratiam Dei illi censentur vendere, quæ tamen vendi nullo modo potest, aut debet. Idem habet II. Bracarense can. 3. et alia. Denique Florentinum Concilium, Græcis, et Latinis probantibus, Ordinationem inter Sacramenta proprie dicta numeravit, quod etiam facit Concilium Tridentinum sess. 23. cap. 2. et can. 3.

Ex Patribus, Dionysius Areopagita lib. de

Ecclesiastica hierarchia cap. 5. de ritu ordinandorum agit, et satis ostendit eo ritu gratiam conferri, et proinde Sacramentum esse. Quod etiam Lutherus fatetur: nam in lib. de Babylonica captiv. cap. de Ordine, solum Dionysium citat contra suam novitatem: nec aliter respondet, nisi more suo eum auctorem contemnendo. Dicit enim nihil in eo esse solidæ eruditionis; et addit, sibi facile esse meliorem Hierarchiam scribere, quam Dionysius scripserit. Nos autem opponimus Luthero S. Gregorium, qui hom. 34. in Evangelia, hunc Dionysium, ut antiquum, et venerabilem Patrem laudat.

Exstat apud Sozomenum lib. vii. hist. cap. 40. Martyrii cujusdam sententia, ad Nectarium Episcopum Constantinopolis, ubi aperte comparat sacerdotium cum Baptismo, et utroque homines justificari dicit: « Tu, inquit, o beate, recens, baptizatus, et purificatus, et mox insuper sacerdotio auctus es: utraque autem hæc peccatorum expiatoria esse Deus constituit. »

S. Joan. Chrysostomus lib. iii. de sacerdotio: « Sacerdotium, inquit, in terra peragitur, sed in rerum celestium classem, ordinemque referendum est. Atque id perquam merito: quippe non mortalis quispiam, non Angelus, non Archangelus, non alia quævis creata potentia, sed ipse Paracletus ordinem ejusmodi disposuit. » Et infra: « Tum probe intelliget, quanto sacerdotes honore, quanta dignitate, Spiritus sancti gratia dignata fuerit. »

Tharasius in epist. ad Adrianum Papam, quæ habetur in primo tomo Bibliothecæ sanctorum Patrum, dicit eos, qui pecunias accipiunt pro Ordinatione, vendere gratiam, atque adeo ipsum Spiritum sanctum, qui datur in Ordinatione.

Theodoretus in illud, I Tim. v. *Manus cito nemini imponeris* (1). Theophilactus, et Oecumenius in illud, II Tim. i. *Admoneo te, ut excites gratiam* (2); aperte dicunt in Ordinatione conferri gratiam Spiritus sancti, quæ piis studiis, et oratione fovenda est, quemadmodum oleo fovetur ignis.

Cyprianus, seu quicumque fuit auctor sermonum de operibus cardinalibus Christi, Ordinationem Sacramentum vocat, et cum Baptismo confert: « Docemur, inquit, quæ sit Baptismi, et aliorum Sacramentorum stabilitas. » Et infra: « Nam Baptismum repe-

ti, Ecclesiastica prohibent regule; et semel sanctificatis nulla deinceps manus iterum consecrans præsumit accedere: nemo sacros Ordines semel datos iterum renovat etc. »

Ambrosius lib. de dignitate sacerdotali cap. 5. « Homo, inquit, imponit manum, Deus largitur gratiam: Sacerdos imponit supplicem dexteram, Deus benedicit potenti dextera. » Vide eundem I Corinth. xii. in illud: *Divisiones gratiarum suat* (3). Et in I cap. 2. ad Timoth.

Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos, toto fere eo libro, confert Ordinationem cum Baptismo, ac probat Ordinationem ab hæreticis datam, esse ratam, quia Baptismus ab eis datus, ratus Baptismus est. Illa sunt enim verba S. Hieronymi contra Luciferianos: « Si in fide sua baptizato baptizans nocere non potuit; et in fide sua sacerdotem constitutum constituens non inquinavit. »

Augustinus simili ratione argumentandi, probat contra Donatistas, Sacramentum Ordinis semel habitum amitti non posse, quia Baptismus semel acceptus amitti non potest: sic enim ait lib. ii. contra Parmenianum, cap. 13: « Ipsi explicent quomodo Sacramentum baptizati non possit amitti, et Sacramentum ordinati possit amitti. Si enim utrumque Sacramentum est, quod nemo dubitat, cur illud non amittitur, et illud amittitur? neutri Sacramentum injuria facienda est. »

Similia habet lib. i. de Baptismo, cap. i. in quibus locis quædam observanda sunt. Primo, Ordinationem ab Augustino vocari Sacramentum in duobus capitulis forte decies, contra Lutheri mendacium supra notatum. Secundo, Augustinum conferre Ordinationem cum Baptismo, atque apertissime dicere, eodem modo utrumque Sacramentum esse. Tertio, eundem Augustinum asserere, neminem esse, qui dubitet de hæc veritate: quod est contra alterum Lutheri mendacium. Et præterea est hic locus instar plurimorum locorum: si enim Augustinus non mentitur, omnes ejus temporis auctores, imo etiam omnes populi credebunt, quod nos modo credimus.

Vide præterea eundem Augustinum epist. 50. ad Bonifacium prope finem: et de bono conjugali, c. 18 et 24. et in sermone de gestis cum Emerito; et denique lib. ii. contra Parmenianum cap. 11. ubi dicit, per hoc Sacramentum dari Spiritum sanctum: ex quo

(1) I Tim. V, 22. — (2) II Tim. I, 6. — (3) I Corin. XII, 4.

etiam colligitur, etiam ceremoniam Sacramentum esse proprie dictum.

His accedat Scholastici apud Magistrum, lib. iv. distinct. 24. ex quibus S. Thomas, quaest. 1. artic. 1. affirmat communem esse omnium sententiam, Ordinationem unum esse ex septem vere, ac proprie dictis Sacramentis.

CAPUT IV.

Idem ostenditur ratione.

Accedat etiam congruentia rationis. Deus enim, cujus perfecta sunt opera, Deuteronom. 22. cum dat potestatem, dat etiam ea, quae requiruntur ad ejus legitimum, et congruentem usum. Id videmus in rebus naturalibus, quibus Deus non tantum potentias operativas dedit, sed etiam certas qualitates, et instrumenta, quibus expedite, et recte illis utantur. In Ordinatione autem sacra datur homini potestas conficiendi, et ministrandi Sacramenta; quae certe a peccatore recte exerceri non potest, Dabit igitur Deus simul cum ea potestate, etiam gratiam justificantem, et perfectientem animam, ut rite fungatur tanto ministerio. Praeterea si in Baptismo, in quo datur potestas suscipiendi Eucharistiam, et alia Sacramenta, datur simul cum ea potestate gratia gratum faciens, quia sine ea non recte percipiuntur Sacramenta caetera : cur in Sacramento ordinis, in qua datur potestas conferendi Sacramenta non simul etiam dabitur gratia gratum faciens cum non minus peccatum sit homini indigno Sacramenta tradere, quam accipere ? Quod si in hoc Sacramento datur gratia gratum faciens, certe Sacramentum erit vere ac proprie dictum : omnis enim ceremonia instituta ad sanctificandum, Sacramentum est proprie dictum.

Accedit ultimo, quod adversarii nihil habent, quod objiciant, nisi argumenta illa negativa, et levia, quae nos supra dissolvimus.

CAPUT V.

Episcopalem Ordinationem Sacramentum esse.

Sequitur secunda quaestio : Quinam Ordines sint Sacramenta. Septem esse Ordines demonstravimus in 1. lib. de Clericis ; vide-

licet Sacerdotum, Diaconorum, Subdiaconorum, Acolythorum, Exorcistarum, Lectorum, et Ostiariorum. Ex quibus Ordo Sacerdotum, duplex est : sunt enim majores Sacerdotes, id est, Episcopi, alii minores, id est, Presbyteri. Ex his autem convenit inter omnes Catholicos, Ordinem Presbyterorum esse vere, ac proprie Sacramentum, de aliis non omnino convenit. Dicam igitur de singulis, quid verius, ac probabilius videatur.

Ac primum Ordinatō Episcopalis, Sacramentum est vere ac proprie dictum. Hæc sententia etiam si a quibusdam veteribus Scholasticis negetur, in 4. distinct. 24. et ex recentioribus a Dominico Soto, lib. x. de justitia, et jure. quaest. 1. art. 2. et in 4. distinct. 24. quaest. 2. art. 3., tamen assertur ab omnibus antiquis Patribus ; et ex recentioribus a Petro Soto, lect. iv. de Sacramento Ordinis in institutione Sacerdotum, et a Cajetano lom. 1. opusculi 11, necnon ab antiquis nonnullis Scholasticis, ut Altisiodorensi, 4. parte summæ Theologicæ, Joan. Majori, Scoto, Durando et Paludano in 4 distinct. 24. licet Durandus idem Sacramentum esse velit cum Sacramento presbyteratus. Denique ab omnibus pœne Canonistis, in cap. Cleros, distinct. 21. et caput Perlectis, distinct. 25.

Mihi vero posita assertio certissima videtur. Primo, quia Scripturæ quibus Catholicis probant, Ordinationem esse Sacramentum, de Ordinatione episcopali intelliguntur, ut patet ex I Timoth. iv. et II Timoth. i. in his enim solis locis discrete ponitur symbolum exterum cum promissione gratiæ. In his autem locis agitur de Ordinatione Timothei, qui Episcopus fuit a Paulo creatus, ut omnes interpretes docent : pari ratione, Actor. 13. agitur de Ordinatione episcopali Pauli, et Barnabæ. Quare si Ordinatō episcopalis non est Sacramentum, non possumus ex Scripturis aperte probare, Ordinationem esse Sacramentum.

Secundo, testimonia allata, Leonis, Gregorii, Dionysii, Martyrii, Chrysostomi, Ambrosii, Hieronymi, Augustini, Theodreti, de solis Episcopis intelliguntur. Veteres enim nomine Sacerdotis absolute Episcopum intelligebant ; unde Ambrosius librum inscribit de dignitate Sacerdotali, et Chrysostomus libros de Sacerdotio, cum tamen uterque de solis Episcopis agat. Itaque amittimus etiam loca Patrum pro controversia principali, si Episcopalis Ordinatō non est Sacramentum.

Tertio, Episcopalis Ordinatō est cæremo-

nia imprimens characterem spiritualem, et conferens gratiam ; ergo est verissimum Sacramentum. Probatur antecedens : ac primum de characterem, ex eo, quod Episcopalis Ordinatō non potest repeti. Et præterea, Episcopus potest duo Sacramenta conferre ; nimirum Confirmationem, et Ordines sacros, quæ non possunt ulli alii Ordines inferiores conferre : et si tentent id facere, nihil prorsus efficiunt ; ergo habet Episcopus ex sua Ordinatione spiritualem potestatem, et proinde novum characterem.

Dicent, non esse opus novo characterem, sed satis esse si extendatur character presbyteralis. Sed aut volunt reipsa extendi characterem illum, aut solum significatione, quod videlicet in Episcopo signum sit plurimum potestatum, in presbytero pauciorum. Si dixerint primum, eandem vim habebit argumentum nostrum : nam eadem efficacia requiritur ad characterem reipsa extendendum, et ad imprimendum novum, proinde cæremonia, quæ habet effectum istum spiritualem, et supernaturalem, id est, realem extensionem characteris, sine dubio Sacramentum erit. Si dixerint secundum, facile revincuntur. Nam licet character non agat reipsa, sed sit solum signum pacti Dei cum homine de concursu divino in actionibus illis Sacramentalibus, tamen hoc signum reale est, et ideo sicut ubi est spiritualis potestas, colligimus realem esse in anima characterem ; ita quoque ubi est additio novæ potestatis, oportet colligere realem additionem characteris, aut novum characterem, quod est probabilius.

Denique magis distant inter se potestas confirmandi, et consecrandi Eucharistiam, quam potestas legendi Evangelium, et Epistolam in sacrificio. Sed propter ista ponuntur ab adversariis duo distincti characteres in Diacono, et Subdiacono, nec dicunt unum extendi ; cur igitur nolunt esse duos in Presbytero, et Episcopo ?

Jam quod Episcopalis consecratio conferat gratiam, probatur manifestissimo argumento : nam ideo probant Theologi in ordinatione presbyterali dari gratiam, quia debet presbyter quædam Sacramenta ministrare, quæ sine gratia non digne ministrantur. Episcopus autem debet quædam etiam Sacramenta ministrare, Sacramentum videlicet Confirmationis, et Ordinis, quæ sine gratia non digne ministrantur.

Denique, mirabile est, quod velint aliqui ad officium Diaconi, et Subdiaconi requiri

novam gratiam, et ideo illas Ordinationes esse Sacramenta, et ad officium Episcopi, quod est sine ulla comparatione difficultius, et excellentius, nolint gratiam requiri. Confirmatur hæc ratio dupliciter. Primo, ex ipso ritu consecrationis Episcopi. In nulla enim Ordinatione adhibetur tanta solemnitas, quanta in Ordinatione Episcopi ; ibi est impositio manus, ibi unctio, ibi plurima alia : non est autem credibile tot Sacramentalia instituta, ubi nullum sit Sacramentum. Secundo, quia si Episcopatus sit Sacramentum a presbyteratu distinctum, facile erit defendere Episcopum jure divino majorem esse presbytero, tam ordine quam jurisdictione ; quod hoc tempore omnes hæretici negant : aliqui egre id defendi poterit.

Neque rationes, quæ contra alios solent, convincunt. Primo objiciunt : « Episcopatus non est Ordo novus, aliqui Ordines essent plures quam septem. Si autem non novus, Ordo, certe nec novum Sacramentum : nam si Sacramentum esset, esset utique Sacramentum Ordinis. »

Respondeo, Episcopatum esse Ordinem unum cum presbyteratu, sed gradus esse diversos : Ordines enim sumuntur ab habitudine quam habent ad Eucharistiam ; et quia summa circa Eucharistiam est potestas ipsam conficiendi, ideo primus Ordo est sacerdotalis, id est, eorum qui Eucharistiam consecrare possunt : nec supra hunc potest fingi alius Ordo major, vel superior. Quia tamen hæc potestatem vario modo participant Presbyteri, et Episcopi, inde sunt duo gradus sacerdotum. Presbyteri in consecranda Eucharistia, saltem quoad usum, pendebat ab Episcopis, qui possunt eis interdicere ne consecrent, vel suspendere ad tempus, vel præcipere, ut tali loco, tali modo, tali tempore celebrent. Et præterea presbyteri non ita habent hanc potestatem, ut eam aliis communicare possint : Episcopi autem, et habent, et communicare aliis possunt.

Dices : non videtur id esse verum ; nam Episcopus ex sua consecratione non habet, ut possit Eucharistiam consecrare, sed solum ut possit confirmare, et ordinare : non igitur convenit genere cum presbyteratu, sed est alia res diversissima.

Respondeo, Episcopatum includere in sua ratione, et essentia sacerdotium, loquendo de potestate Ordinis, de qua sola hic loquimur. Non enim potest intelligi Episcopus, qui non sit Sacerdos, cum nihil sit aliud Episcopus,

nisi summus, seu primus Sacerdos: sicut Papatus includit intrinsece, et essentialiter Episcopatum, licet multa superaddat. Hinc autem sequitur, ut Episcopalis Ordinatio integra consurgat ex duplici Ordinatione, et character Episcopalis integer et perfectus, non sit una simplex qualitas, sed quid compositum ex duplici characterē: proinde etiam duo Sacramenta requiruntur ad Episcopum constituendum.

Itaque ad argumentum respondeo, Episcopum non habere, ut possit consecrare Eucharistiam, ex sua ultima Ordinatione, tamen id habere ex alia Ordinatione precedente, quæ est etiam de essentia Episcopatus. Sicut homo non habet ex differentia sua specifica, ut sit sensibilis, tamen id habet ex genere suo, proinde ex natura sua, quæ ex genere et differentia constat.

Atque hinc solvuntur omnia alia argumenta, quæ Sotus, et alii multiplicat. Est enim secundum eorum argumentum ejusmodi: « Si Episcopatus esset Sacramentum, sequeretur posse aliquem ordinari Episcopum, qui non esset presbyter; et posse illum sic ordinatum consecrare Eucharistiam; quorum utrumque est falsum ex communi sententia. » Primum probant quia unus Ordo non pendet ab alio, ut patet: quia si quis ordinetur presbyter, qui antea non fuerit Diaconus, ille est vere ordinatus. Secundum probant quia semper Ordo inferior continetur in superiore, saltem in virtute; posset enim presbyter fungi munere Diaconi, etiamsi Ordinem Diaconi non haberet.

Respondeo, nihil eorum sequi. Nam impossibile est ordinari Episcopum, qui vel antea non sit presbyter, vel certe non tunc simul accipiatur utramque Ordinationem quia, ut dixi, utraque est de essentia Episcopatus. Nec est verum, unum Ordinem non pendere ab alio, nisi in iis, quorum unus non est de essentia alterius: nec valet similitudo Diaconi, et Presbyteri, quia presbyteratus non includit essentialiter Diaconatum, sicut Episcopatus includit presbyteratum. Pari ratione non sequitur, posse Episcopum, qui non sit presbyter, consecrare Eucharistiam: non enim Episcopatus sine presbyteratu, est Ordo superior, imo nihil est in re, sed merum figmentum in mente, quomodo Archiepiscopus, qui non sit Episcopus, vel rationale quod non sit animal.

Tertium argumentum, si Episcopalis ordinatio est Sacramentum, characterem certa

imprimit; vel ergo is character est major presbyterali, vel non; si major, ergo est aliquid majus potestate consecrandi Eucharistiam, quod omnes negant; et præterea hinc sequeretur, esse ordinem aliquem altiore sacerdotali, qui jam deberet numerari octavus; si non est major, ergo Episcopus, ut Episcopus, non est major presbytero, sed æqualis, vel potius minor, quia nullus character est æqualis sacerdotali.

Respondo, characterem Episcopalem integrum et perfectum, esse majorem presbyterali, quia illum includit, et unum præterea alium, ut diximus: et hoc modo comparamus Episcopos cum Presbyteris, cum dicimus alios esse superiores, alios inferiores: si tamen quis conferat characterem, quem habet Episcopus ex ultima sua consecratione, cum characterē, quem habet ex Ordinatione presbyterali; tunc iste est major intensive, quia summa potestas est, posse consecrare Eucharistiam: ille est major extensive, quia ad plura se extendit. Sed de his satis.

CAPUT VI.

Diaconatus esse verum Sacramentum.

Porro de Diaconis, valde probabile, et omnino tenendum est eorum Ordinationem sacramentum esse, licet id non sit certum ex fide. Quod non sit certum ex fide, patet, quia non potest id evidenter deduci ex verbo Dei Scripto, vel tradito: neque constat ulla Ecclesie de hac re expressa determinatio.

Quod autem id sit valde probabile, primo probatur ex communi sententia Theologorum: solus enim videtur esse Durandus, qui asserit solum sacerdotium esse sacramentum Ordinis in 4. distinct. 24. quæst. 2. cum Cajetano, tomo 1. opusculorum, tract. 11.

Secundo, quia I Timoth. iii. Apostolus Paulus, ut etiam Philipp. 1., et ad Titum 1. semper conjungit Diaconos cum Episcopis, id est, cum Sacerdotibus: intelligi enim nomine Episcoporum, etiam Presbyteros, ut Chrysostomus docet in commentario horum locorum.

Tertio, quia Act. vi. Diaconi ordinantur per manus impositionem, id est, simili caeremonia qua Episcopi, et Presbyteri.

Quarto, quia Diaconi in absentia Episcoporum possunt baptizare, Eucharistiam dare, reconciliare poenitentes publicos, prædicare, ac fere omnia munera Episcoporum et Presbyterorum in eorum absentia exercere: ex quo sequitur, eos gratia Dei speciali indigere, ac proinde eorum Ordinationem esse Sacramentum. Antecedens patet. Nam de Baptismo id testantur Tertullianus in lib. de Baptismo, et Hieronymus, in lib. de contra Luciferianos. De Eucharistia, quod videlicet Diaconi Eucharistiam laicis ministrare possint, patet ex Concilio Nicæno, can. 14. imo olim ordinari Diaconi sanguinem Domini ministrabant populo, ut patet ex Cypriano, serm. 5. de lapsis. De reconciliatione poenitentium, patet ex eodem Cypriano lib. iii. epist. 17. De prædicatione testatur Gregorius, lib. iv. epist. 88. Et hæc videtur ratio, cur Diaconi ad hierarchiam pertineant, et populis præesse, dicantur, una cum Episcopis et Presbyteris, ut patet ex Hieronymo in it. cap. ad Titum; et ex Dionysio, qui in Ecclesiastica hierarchia non ponit nisi hos tres Ordines, quia hi soli sunt hierarchici; inferiores enim non præsent populo, sed tantum servant superioribus Ordinibus.

Quinto, Diaconatus semel acceptus, nunquam amittitur, nec potest repeti: igitur imprimit characterem; ergo est Sacramentum.

Respondent quidam Diaconatum esse perpetuum, non ex characterē, sed ex quadam consecratione, et quia est officium de jure divino. Sed solutio non valet. Nam si aliunde potest provenire, quam ex characterē, ut non possit amitti Diaconatus, certe ruerit principalis ratio Catholicorum, quæ inde probant, quædam Sacramenta imprimere characterem, quia non possunt repeti.

Deinde non esset consecratio Diaconorum, Ordinatio, nisi esset sacramentum; esset enim simplex officii injunctio. Nihil autem impedit, quo minus possit officium tolli, et postea iterum reddi. Imo nulla potest fingi major consecratio, si ita vocanda est dedicatio personæ extra Sacramenta, quam Monachorum, qui Deo consecrantur per solemnem professionem; et tamen justa causa, et summi Pontificis dispensatione possunt iterum ad sæculum redire, ut doctissimi viri censent, et exempla aliqua testantur. Neque illud obstat, quod sit officium de jure divino: id enim solum probat, debere esse in Ecclesia Diaconos, sed non probat istum, aut illum

debere semper esse Diaconum. Itaque posset tolli ab ullo Diaconatus, et dari alteri: sicut etiam de jure divino est, ut sint in Ecclesia Episcopi cum jurisdictione, et tamen potest summus Pontifex auferre ab Episcopo Episcopatum, quoad jurisdictionem, et dare alteri.

Sed contra hanc propositionem objiciuntur aliqua argumenta. Primum est, quia multi veterum dicunt, Diaconos a Christo, sed ab Apostolis institutos, ut patet ex Cypriano; lib. ii. epist. 9. ex Anacleto epist. 3. et Damaso, epist. 4. Et confirmatur, quia videntur Diaconi ex occasione quadam instituti, nimirum ob murmur Græcorum; et solo ministerio mensarum additi, ut patet Act. vi.

Respondeo, Cyprianum fortasse in ea sententia fuisse, ut existimaret Diaconatum a Christo institutum non fuisse, ut nos alio loco retulimus, fortasse etiam solum velle dicere, Christum non ordinasse ullos Diaconos, sicut Ordinavit Episcopos, et Presbyteros: sed non inde sequitur, Christum non instituisse hoc Sacramentum; nam etiam nullum Christus confirmavit, et tamen instituit Sacramentum Confirmationis. Porro Damasus, et Anacletus solum docent Christum instituisse tantum duos Ordines Sacerdotum, id est, Episcoporum in Apostolis, et Presbyterorum in 72. discipulis: id quod scribunt contra Chorepiscopos, qui tertium genus Sacerdotum videri volebant, cum tamen revera nihil essent, nisi Presbyteri. Itaque non negant hi Pontifices, Diaconos, et alios Ordines inferiores a Christo institutos, sed negant esse ullum Ordinem Sacerdotum, præter duos jam dictos.

Ad confirmationem respondeo, ex occasione quidem ordinatos primos Diaconos, sed non ex occasione inventum esse Ordinem diaconorum.

Neque verum est, solum ministros mensarum fuisse Diaconos tempore Apostolorum: nam Diaconi erant etiam Philippis, et Ephesi, et in Creta, ut patet ex epistolis Pauli ad Philipp., ad Timotheum, et Titum; et tamen in illis locis non vivebant Christiani communiter, ut esset opus ministris mensarum. Deinde illa tam sollemnis Ordinatio per manus impositionem, certe indicat aliud, quam solum mensarum ministerium. Præterea, Philippus ex Diaconis primis, non dabat operam mensis præcipue, sed prædicationi, et Baptismo, Actor. viii. Denique, ab antiquissimis temporibus Diaconi sunt ministri altaris,

et Sacramentorum, ut patet ex Justino Apologia 2. in fine, et ex omnibus antiquis auctoribus.

Secundum argumentum est, quia Diaconi nullam habent potestatem faciendi aliquid supernaturale, aut effectum aliquem, qui sit irritus, si fiat a non Diacono: ergo non habent proprium characterem; character enim datur ad operandum simpliciter, non ad bene operandum.

Respondeo, non esse de essentia Sacramenti, ut qui illud habet, aliquid supernaturale efficiat, sed satis est, si sit cæremnia conferens gratiam. Neque est verum universaliter, quod character detur ad operandum simpliciter, ut patet ex caractere Confirmationis, qui datur ad profitendam fidem: quam tamen aliqui Catechumeni sine caractere interdum optime profitentur, usque ad sanguinis profusionem: et aliqui Confirmati non audent profiteri.

Tertium argumentum: Diaconatus materia, est traditio libri Evangeliorum, ut habetur in Concilio Florentino. Sed cum ordinarentur primi Diaconi, non erat scriptum Evangelium; ergo vel illi non habuerunt verum Sacramentum, vel non est Sacramentum Diaconatus.

Respondeo, hoc argumentum solvendum esse in questione sequenti; directe enim probat solum, non esse librum Evangelii materiam hujus Sacramenti.

CAPUT VII.

Subdiaconatum esse etiam Sacramentum.

Jam vero de Subdiaconatu non est tanta certitudo, quanta de Diaconatu. Nam nec in Scripturis de eo fit mentio, nec ejus Ordinatio habet manus impositionem, ut patet ex Concilio IV. Carthagin. canon. 5. nec Subdiaconi ministrant Eucharistiam, aut alia facere possunt, quæ Diaconi: et denique non pertinent proprie ad Hierarchiam, nisi ut ministri Hierarcharum.

Est tamen valde probabile, etiam hunc Ordinem esse Sacramentum; tum quia videtur imprimere characterem, cum sit interabilis; tum quia habet annexum solemne votum continentiae; tum denique, quia hæc est communis Theologorum sententia, antiquorum et recentiorum, uno Durando excepto, et Cajetano.

Sunt autem contra hanc sententiam duo argumenta. Primum est, quia Subdiaconatus olim non erat ordo sacer, sed postea factus est a Pontificibus, ut aperte testatur Innocentius III. cap. A multis, de etate, et qualitate, et ordine præficiendorum, et idem Innocentius III. cap. Miramur, extra de servis non ordinandis: et Urbanus II. canon. Nullus, distinct. 60. Unde Magister, lib. iv. distinct. 24. dicit, Subdiaconatum, et Ordines Minores ab Ecclesia introductos, cum Apostolorum tempore non fuissent.

Respondeo, non esse idem, Ordinem Sacrum, et Sacramentum: multi enim existimant, Ordines minores esse Sacramenta, cum tamen non possint eo vocare Ordines sacros. Ut enim recte docet Magister loco notato, omnes Ordines sunt sacri, sed primi tres dicuntur per excellentiam sacri, quia proxime contingunt res sacras. Presbyter enim Eucharistiam consecrat, et ministrat. Diaconus defert eam: Subdiaconus sacra vasa contingit, et præbet.

Olim tamen Subdiaconis non licebat tangere sacra vasa, ut patet ex Concilio Laodiceno, cap. XXI. et ex can. Nullus dist. 24. qui ex decretis Sylvestri sumptus est: et ea ratione non dicebatur Ordo sacer. Nec ex Ordine Subdiaconorum poterat eligi Episcopus, sed tantum ex Ordine Presbyterorum, et Diaconorum: tamen postea concessum est Subdiaconis, tangere sacra vasa, ut patet ex can. Non liceat, dist. 23. et coeperunt etiam ex Subdiaconis eligi Episcopi, ut patet ex Innocentio, et Urbano locis notatis.

Quod autem Magister dicit, Subdiaconos ab Ecclesia introductos, non sic debet intelligi, quasi Ecclesia eum Ordinem instituerit; sed videtur Magister existimasse, usum horum Ordinum non coepisse tempore Apostolorum, sed postea, quod videlicet antea ob fidelium paucitatem, non essent tot Ordines necessarii. Sed neque hoc videtur esse verum nam S. Ignatius qui tempore Apostolorum floruit fere, omnium Ordinum meminit, in epist. ad Heronem, et in alia ad Antiochenos.

Secundum argumentum: Subdiaconi poterant ordinari a Chorepiscopis, ut patet ex Concilio Antiocheno, can. 10. At Chorepiscopi erant simplices Presbyteri, qui Ordinis Sacramentum conferre non possunt: igitur Subdiaconatus non est Sacramentum Ordinis.

Respondeo, duo fuisse genera Chorepiscoporum (ut diximus in disputatione de

Clericis) quorum alii erant veri Episcopi, sed in aliena diocesi morabantur, ut nunc in Germania Suffraganei, et de his loquitur Concilium Antiochenum; alii erant solum Presbyteri, et ab his negat Damasus epist. 4. posse ordinari Subdiaconos.

CAPUT VIII.

Minores etiam Ordines Sacramenta esse.

Denique, de minoribus Ordinibus, minus probabile est, quod Sacramenta sint, quam de Subdiaconatu; nam neque est ita communis sententia, sicut de Diaconatu, et Subdiaconatu; et certum est, leviora esse munera horum Ordinum quam superiorum.

Absolute tamen probabilior sententia est, quæ Ordines omnes Sacramenta esse docet quam ea, quæ id negat. Primo, quia id asserunt omnes veteres Scholastici, Durando excepto. Et ex recentioribus gravissimi quique, ut Franciscus Victoria in summa de Sacramentis, Petrus a Soto, lect. 4. de Sacramento Ordinis, et alii. Tertio, id videtur sensisse Concilium Florentinum. Ubi enim dixit, Sacramentum Ordinis esse sextum Sacramentum, et materiam hujus Sacramenti esse id, quod porrigitur in Ordinatione: continuo ponit exempla de Ordine Sacerdotis, Diaconi et Subdiaconi, et addit, idem de aliis Ordinibus intelligendum. Neque dissentit Concilium Tridentinum: nam sess. 23. cap. 2. septem Ordines numerat; et postea cap. 3. absolute Ordinem Sacramentum esse dicit. Quarto, Minores Ordines non possunt iterari, igitur imprimunt characterem, igitur Sacramenta sunt.

Una est obiectio in contrarium, quia si quot Ordines sunt, tot Sacramenta esse ponamus; jam Sacramenta non erunt septem, sed quatuordecim.

Respondeo, omnes Ordines licet sint per se singuli Sacramenta, tamen unum Sacramentum censeri, quia unum sunt, quia ad unum finem omnes referuntur.

CAPUT IX.

Manus impositionem ad essentiam Sacramenti Ordinis pertinere.

Sequitur tertia controversia, de materia, et forma hujus Sacramenti. Convenit autem inter omnes, materiam esse aliquod signum

sensibile, formam autem esse verba, quæ dicuntur, dum illud signum exhibetur. Quamvis enim Scriptura non meminerit verborum, tamen aperte scribunt verba requiri antiquissimi Patres, ut Ambrosius in cap. iv. I. ad Timof. Hieronymus in cap. lviii. Isaia, et Augustinus in serm. de gestis cum Emerito; et idem patet ex antiquo Ordine Romano, et ex omnibus, qui de hoc Sacramento tractant.

Sed quia in Ordinatione Presbyteri, et Diaconi, duplicia signa exhibentur; nimirum impositio manuum, et porrectio instrumenti, ut calicis et patinæ in presbyteratu; et libri Evangeliorum in Diaconatu; ideo questio existit, utrum horum signorum sit essentialis materia Sacramenti. Duæ sunt autem Theologorum sententiæ.

Alii enim existimant, manus impositionem esse accidentariam, et solam instrumentorum porrectionem esse essentialem: ita Dominicus a Soto, distinct. 24. quest. 1, art. 4. et alii quidam.

Fundamenta eorum sunt tria. Primum, quia in Concilio Florentino non alia assignatur materia, nisi instrumentorum porrectio.

Secundum, quia Innocentius III. cap. Pastoralis, de Sacramentis non iterandis, et Gregorius IX. cap. Presbyter, eodem titulo, dicunt non debere iterari Ordinationem factam sine manus impositione, sed supplementum esse, quod omisum est. Ibidem etiam addit Gregorius manus impositionem esse ritum ab Apostolis introductum.

Tertium Sacerdotes fiunt, cum eis dicitur: «Accipe potestatem offerendi sacrificium.» Sed tunc non imponuntur manus, sed tantum porrigitur calix cum vino, et patina cum pane, ut patet ex Ordine Romano antiquo, et ex Ponticali, quo nunc Ecclesia utitur; ergo manus impositio, quæ postea accedit, ad essentiam Sacramenti non pertinet. Major propositio probatur, quia aliqui esset fallax illa concessio potestatis, si tunc ea revera non acciperetur. Et præterea Apostoli in ultima Cæna facti sunt Sacerdotes, ut habet Concilium Tridentinum, sess. 22. cap. 1. ergo et nunc Sacerdotes fiunt, cum datur eis potestas consecrandi, et offerendi Eucharistiam. Idem enim est. *Hoc facite in meam commemorationem*, quod audierunt Apostoli in ultima Cæna; et, «Accipe potestatem offerendi etc.» quod nos audimus, cum ordinamur Sacerdotes.

Altera sententia est longe probabilior, et xerior, videlicet, non solum instrumentorum porrectionem, sed etiam manus impositionem esse materiam esse. Id quod affirmat ex recentioribus; Petrus a Soto, lect. v. de Sacramento Ordinis; Martinus Ledesmius in 4. quæst. 36. art. 4. ad 1. Cardinalis Hosius in Confessione Polonica, cap. 50.

Probatur hæc sententia. Primo, quia Scripturæ, passim tradunt pro symbolo externo Ordinationis, manus impositionem, ut patet ex locis adductis, Actor. vi. 13, et 14. I Timoth. iv. et v. et II Timoth. i.

Respondent, impositionem manuum requiri, sed non esse de essentia. Contra, si ita est, non possumus convincere hæreticos, Ordinationem esse Sacramentum proprie dictum, quia non possumus in Scriptura demonstrare symbolum externum hujus Sacramenti. Deinde, si ita licet exponere, poterimus negare materiam omnium aliorum Sacramentorum: dicam enim, aquam non esse de essentia in Baptismo secundum Scripturas, nec vinum in Eucharistia, nec oleum in Extrema unctione etc. Præterea Scriptura, non solet in aliis Sacramentis tradere nisi essentialia cæremonias, et vix etiam illas integre: quis ergo sibi persuadeat, in hoc Sacramento semper nominari ritum accidentarium, omisso essentiali? Denique Paulus dicit, per manus impositionem dari gratiam, I Timoth. iv. et II Timoth. i. Ergo manus impositio est pars Sacramenti essentialis: non enim gratiæ promissio facta est cæremoniis accidentariis, sed essentialibus.

Neque valet, quod obijciunt de Confirmatione; quæ Actor. viii. dicitur dari per manus impositionem, et tamen non est illa materia essentialis ejus Sacramenti, sed Chrisma. Jam enim hoc dissolvimus in disputatione de Confirmatione, ubi ostendimus, manus impositionem in Confirmatione esse de essentia, quia per illam signantur Christum frontes fidelium.

Secundo, idem probat ex traditione Pontificum, et Conciliorum. Clemens lib. viii. constitut. cap. 2. et sequentibus. Damasus epist. 4. Innocentius I. epist. 22. ad Episcopos Macedonie, Leo I. epist. 87. ad Episcopos Africae, et ex recentioribus Alexander Papa II. canon. Ex multis, 1. quæst. 3. et Urbanus II. canon. Daibertum, 1. quæst. 7. et alii passim.

Item ex Conciliis, Nicænum. canon. 9. An-

thochemum, can. 10. et 17. Carthaginiense IV. can. 2. 3. et 4. et omnia alia antiqua Concilia passim affirmant, manus impositionem conferri Ordines.

Ipsam etiam Tridientinum Concilium (quod est observandum propter eos, qui post Concilium celebratum, aliter sentiunt) sess. 14. cap. 3. de Extrema unctione dicit, Ministrum Extremæ unctionis esse Episcopum, aut Presbyterum rite ordinatum, per manus impositionem. Et sess. 23. canon. 4. de Sacramento Ordinis habet hæc verba: « Si quis dixerit per sacram Ordinationem non dari Spiritum sanctum, et proinde frustra Episcopum dicere: Accipe Spiritum sanctum, Anathema sit ». Ubi Concilium declarat, tunc ordinari Presbyteros, et tunc dari illis gratiam Spiritus sancti, cum eis dicitur: *Accipite Spiritum sanctum*. At cum hoc dicitur, manus imponuntur, ut patet ex Pontificali, et Ecclesie consuetudine; ergo sentiebatur Concilium, illam impositionem manus esse de essentia.

Denique idem etiam ex Patribus probari potest. Nam Græci Ordinationem vocant *χειροτονία*, id est, manus impositionem; et scribit Simeon Metaphrastes in vita S. Joannis Chrysostomi, cum ei manus imponeret Episcopus Antiochenus, ut eum crearet Presbyterum, continuo descendisse in eum visibiliter Spiritum sanctum in forma columbæ.

Ambrosius lib. de dignitate sacerdotali cap. 5. hæc cæremonia dicit perfici Ordinationem: « Homo, inquit, manum imponit, et Deus largitur gratiam ». Hieronymus in cap. lviii. Isaie: « Ordinatio, inquit, non solum ad imprecationem vocis, sed etiam impositionem impletur manuum. Augustinus lib. de gestis cum Emerito, et alibi, manus impositionem ordinari dicit Sacerdotes: quod idem omnes veteres passim docent.

Dicere autem, omnia Concilia, Pontifices, et Patres loqui de accidentaria cæremonia, ridiculum est: cum nusquam ponant aliam cæremoniam, et sæpe ex professo tractent de ritu Ordinationis. Quis enim credat tot Patres, et Concilia, cum nihil frequentius tractent, quam Ordinationes Sacerdotum, ne semel quidem attigisse id, quod ad essentiam Sacramenti pertinet.

Tertio, idem probatur ex Scholasticis: ne videatur nostra sententia nova in scholis. Certe S. Thomas in 4. distinct. 15. quæst. 1. art. 1. dicit, in impositione manuum dari gratiam Sacramentalem: ex quo sequitur

eam impositionem esse partem Sacramenti. S. Bonavent. in iv. sent. dist. xxiv. art. 1. quæst. 4. ad 3. dicit, quod si instrumenta deessent sufficeret manus impositio, quia manus est organa organorum, in quo omnia instrumenta virtute continentur, et addit, quod in primitiva Ecclesia per solam manuum impositionem implicite tradebantur omnes ordines; quod idem repetit eadem distinct. art. 2. quæst. 1. ad 3. Scotus, Paludanus, distinct. 24. et Alsiodorensis in sua summa, par. 44. aperte dicunt, de essentia esse manuum impositionem.

Ut igitur argumenti respondeamus, observandum est, primo in ordinatione presbyterorum, de quibus præcipue disputatur, duas conferri potestates. Unam, consecrandi Eucharistiam, quæ dicitur potestas in corpus Christi verum. Alteram, absolvendi a peccatis, quæ dicitur potestas in corpus Christi mysticum.

Secundo, nota, propter has duas potestates, duas esse in Ordinatione presbyterorum præcipuas cæremonias. Unam, quæ Episcopus porrigit futuro presbytero patinam cum hostia, et calicem cum vino, ac dicit: « Accipe potestatem offerendi sacrificium etc. » Alteram, cum post Missam Episcopus manus imponit, et dicit: *Accipe Spiritum sanctum, quorum remisit peccata etc.* Utraque autem cæremonia, non solum habetur in Pontificali, et est in usu Ecclesie, sed habetur etiam in antiquo Ordine Romano.

Tertio, nota, utramque cæremoniam esse essentialem, ut recte docet, atque explicat Scotus. Nam per unam confertur una potestas, per alteram altera; sive sint duo characteres, sive unus, qui in secunda cæremonia extendatur. Neque est probabile, quod quidam dicunt, in una totum dari, et in altera tantum explicari, quod est datum in alia. Nam in primis verba illa: *Accipe potestatem, et, Accipe Spiritum sanctum*, non significant explicari sed significant revera tunc dari. Deinde, omnium consensu, Christus divisit has duas potestates, cum ordinavit Apostolos, et unam tradidit in cæna, cum ait: *Hoc facite*, alteram post resurrectionem, cum ait: *Accipite Spiritum sanctum*. Cur ergo non possit, imo et debeat etiam Ecclesia dividere, et dare unam post aliam?

Quarto, nota, Patres et Concilia non consueverunt explicare totum ritum Sacramentorum, non enim scribebant libros rituales; sed solum attigisse unam partem essentia-

lem, ex qua cætera omnia intelligerentur: erant enim ritus ejusmodi notissimi omnibus ex frequentibus usu.

Ex his ergo ad primum respondeo, Concilium Florentinum non explicuisse totum ritum, sed solum unam partem; quemadmodum etiam Concilium Carthaginiense, quod tantum meminuit impositionis manuum, non explicuit totum ritum, sed tantum eam partem, quam postea omisit Concilium Florentinum: utrumque autem Concilium recte docet, neque unum cum altero pugnat.

Cur autem Concilium Florentinum ex duabus partibus magis exprimere voluit porrectionem instrumentorum, quam impositionem manuum, duplex ratio esse potuit. Una, quia intendebat assignare pro materia rem aliquam subsistentem, sicut fecit in Baptismo, Confirmatione, Eucharistia, Extrema unctione: res autem subsistens non est impositio manuum, sed calix, et patina etc. Altera causa est, quia fortasse Armeni, qui a Concilio instruebantur, in hac re errabant, et non in alia.

Ad secundum respondeo, ea loca Innocentii, et Gregorii favere nostræ sententia. Quod enim Pontifices nolint repeti cæremonias rite peractas, et tamen suppleri, quod est omisissum; indicat eas cæremonias posse dividi, et dari diverso tempore, et esse efficaces quocumque tempore dentur. Quod autem Gregorius dicit, manus impositionem esse ritum ab Apostolis introductum; non sic debet accipi, quasi Apostoli hunc instituerint, sed quia ipsi primi creperunt illum usurpare in Ordinationibus.

Ad tertium respondeo, Sacerdotes ordinari, cum illis dicitur: « Accipe potestatem sacrificium offerendi »; sed ordinari etiam postea, cum illis dicitur: *Accipe Spiritum sanctum*. Nam accipiunt per varias cæremonias, varias potestates.

Atque hinc solvitur argumentum de Diaconis, quod fecimus questione superiore. Nam primi Diaconi fuerunt fere ordinati, ad quædam ministeria, per manus impositionem, non autem fuerunt ordinati ad legendum Evangelium, quia non erat opus: nunc autem per varias cæremonias, ordinantur ad varia ministeria. Credibile autem est, Dominum instituisse istas omnes materias Ordinum, non quidem in particulari, sed generatim, monendo Apostolos, ut Ordines conferrent per cæremoniam instrumentorum, quibus significaretur eorum potestas.

CAPUT X.

De effectu hujus Sacramenti.

Jam vero de effectu convenit inter Catholicos, duplicem esse effectum hujus sacramenti. Primo, potestatem spiritualem perpetuam, in cujus signum imprimatur character. Secundo, gratiam gratum facientem, qua possint ordinati rite fungi suo munere.

Hæretici hujus temporis, characterem præcipue negant. Volunt enim ministerium Ecclesiasticum esse simplex officium, quod possit dari, et auferri; proinde cras fieri laicos, qui sunt hodie Ministri, vel Pastores. De qua re disseruimus in disputatione de Sacramentis in genere, sufficienter nunc duo testimonia veterum.

Cyprianus in serm. de oblatione pedum: « Nemo, inquit, sacros Ordines iterum renovat, etc. » Augustinus lib. II. contra epist. Parmeniani, cap. 13: « Utrumque, inquit, Sacramentum est, et quadam consecratione datur; illud cum baptizatur, istud cum ordinatur. Ideo in Ecclesia Catholica utrumque non licet iterare. » Et lib. de bono conjugali, cap. 24: « Si fiat, inquit, Ordinatio Cleri ad plebem congregandam, etiamsi plebis congregatio non subsequatur, manet tamen in illis ordinatis Sacramentum Ordinationis, et si aliqua culpa quisque ab officio removeatur, Sacramento Domini semel imposito non carebit, quamvis ad iudicium permanente ». In sermone autem de gestis cum Emerito, ipsum etiam nomen characteris ponit, ob quem dicit non posse iterari Ordinationem. Vide etiam multa decreta de hac re, apud Gratianum, 4. quæst. 7.

CAPUT XI.

De Ministro.

De Ministro Ordinationis disseruimus in disputatione de Sacramentis in genere. Res autem perspicua est, cum nunquam Ecclesia agnoverit Presbyteros, vel Diaconos, nisi ab Episcopis ordinatos.

Vide Concilium Ancyranum, can. 42. Antiochenum, can. 10. Epiphanium hæc. 75.

Damasum epist. 4. Hieronymum in epist. 83, ad Evagrium, Chrysostomum, Theodoretum, et alios in 3. et 4. caput prioris ad Timotheum.

CAPUT XII.

De Cæremoniis.

Duæ sunt cæremonia, quas adversarii reprehendunt, videlicet unctio, et rasura; unde per contemptum vocant Catholicos Sacerdotes, unctos, et rasos. Sed de rasura disseruimus in disputatione de Clericis: illa enim etsi est cæremonia Sacerdotum, non tamen fit in ipsa consecratione sacerdotali, de qua modo agimus.

Unctio autem est cæremonia vere sacramentalis, quamquam accidentaria: si quidem in ipsa Ordinatione ungitur caput Episcopis, et manus Presbyteris.

De hac cæremonia dicit Kemnitius in 2. par. Examinis, pag. 1171. et sequenti; primo Christum et Apostolos ea usos non fuisse; secundo, in historia Ecclesiastica nullum exstare exemplum; tertio, Ambrosium, et alios Patres ejus non meminisse, si excipiamus supposititios libros Cypriani, et Anacleti; quarto, in Ecclesia Græca non fuisse receptam istam unctionem, usque ad annum 1200. Imo etiam antiquis displicuisse, ut colligitur ex Innocentio III. cap. Cum venisset, de sacra unctione; quinto, ritum esse Judaicum, proinde non magis usurpandum, quam sacrificia ovium, et boum: quod ultimum accepit ex Calvino, lib. IV. Institut. cap. 19. §. 30. et 31.

Respondeo, ista omnia esse mendacia. Nam quod attinet ad exempla Christi, et Apostolorum, Kemnitius non probat eos non fuisse usos unctione; nos autem contrarium probare possumus. Nam Dionysius, cap. 4. hierarchiæ Ecclesiast. dicit, Pontificem uti sacro oleo in omni fere consecratione Pontificali, idque traditum esse ab Apostolis: constat autem unam, et præcipuam, et frequentissimam ex Pontificalibus consecrationibus, esse Ordinationes Sacerdotum.

Deinde, quod addit de historia Ecclesiastica, est expressum mendacium. Nam lib. X. histor. Eusebii, cap. 4. secundum Græcam fidem, fit aperta mentio unctionis sacerdotalis. Item Simeon Metaphrastes in vita sancti

Joannis Chrysostomi, qua habetur in tom. I. Surii, scribit cum inunctum fuisse, cum Episcopus fieret Constantinopolitanus; et Petrus Chrysologus in sermone de sancto Severo, refert eum inunctum, cum ordinaretur Episcopus Ravennæ.

Tertio, quod scribit Kemnitius de Patribus, est etiam mendacium. Nam Pacianus Ambrosii æqualis, in epist. 3. ad Sympronianum: « Plebi vestræ, inquit, unde Spiritus, quam non consignat unctus Sacerdos? » Item Gregorius, lib. IV. in libros Regum, cap. 5, multa dicit de ista unctione Sacerdotum. Quibus addo, velit nolit Kemnitius, auctorem de operibus cardinalibus Christi, in sermone de Chrismate: etsi enim is auctor non est Cyprianus, est tamen auctor omnium consensu antiquus et doctus.

Quarto, mendacium est, in Ecclesia Græca non fuisse usum unctionis, usque ad annum 1200. Contrarium enim docent testimonia

allata Dionysii. Eusebii, Metaphraste. Neque Innocentius is regnat, solum enim reprehendit Græcos sui temporis, quod hanc cæremoniam negligerent: neque dicit, antiquis eum ritum displicuisse. Illa enim verba: « Non judaizat Ecclesia, sicut antiqui mentiuntur, qui neque Scripturas, neque Dei novere virtutem », sine dubio corrupte leguntur, et pro antiqui legendum est aliqui nec enim ita absolute reprehenderet antiquos, præsertim cum ipse ex antiquis suam sententiam probet.

Denique quod Calvinus, et Kemnitius dicunt, Judaismum esse, uti unctione, sepe a nobis refutatum est. Non enim est Judaismus, uti rebus quibus utebantur Judæi, si id fiat cum alia forma verborum, et alio ritu, atque ad alium finem; alioqui etiam Judaismus esset, uti aqua in Baptismo; et pane in Eucharistia, cum etiam Judæi habuerint aquas expiationis, et panes propositionis.